

**37. Országos Tudományos Diákköri Konferencia
Állam- és Jogtudományi Szekció**

Budapest, 2025. március 24–26.

Rendező intézmény:
Károli Gáspár Református Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Állam- és Jog-
tudományi Szekció

Az állatvédelmi jog kialakulása

**Kézirat lezárásának dátuma:
2024/05/23**

NYILATKOZAT

Az „Állatvédelmi jog kialakulása” címet viselő dolgozat, a mesterséges intelligencia igénybevétele nélkül íródott.

**Kézirat lezárásának dátuma:
2024/05/23**

Tartalomjegyzék

<i>Bevezető.....</i>	<i>4</i>
<i>Fogalom meghatározás</i>	<i>4</i>
1.Mi is az az állatvédelem?	5
2.Állatvédelem – állatvédelmi jog?.....	6
<i>A tudatos állatvédelem kezdete</i>	<i>7</i>
<i>Az első brit állatvédelmi törvény.....</i>	<i>12</i>
<i>Állatvédelem – propagandakampány?</i>	<i>13</i>
<i>Humane kifejezés eredete.....</i>	<i>14</i>
<i>Egyezmények.....</i>	<i>15</i>
A Washingtoni Egyezmény:.....	15
A Biológiai Sokféleségi Egyezmény:.....	17
A Bonni Egyezmény:.....	19
A Ramsari Egyezmény	21
A Berni Egyezmény	22
A Világ Kulturális és Természeti Örökségének Védelméről szóló Egyezmény.....	25
<i>Speciális esetek</i>	<i>27</i>
<i>Állatvédelem Magyarországon</i>	<i>28</i>
<i>Civil szervezetek jelentősége</i>	<i>30</i>
<i>Összegzés</i>	<i>32</i>
<i>Irodalom jegyzék</i>	<i>33</i>
<i>Jogszabály jegyzék.....</i>	<i>36</i>

Bevezető

Az állatvédelem, önmagában az állatvédelmi jog kialakulásának története hosszú évekkel ezelőttre nyúlik vissza. Manapság nagyon elterjedt, mondhatni egy fajta trenddé alakult át részlegesen az állatok jogainak védelme, azonban a mai helyzet szemléltetése helyett dolgozatomban visszanyúltam egészen a kezdetekhez, amelyben választ kaphatunk olyan alapvető kérdésekre is, mint például, hogy mikor és hogyan alakult ki az állatvédelem.

A történeti háttér megközelítése előtt azonban fontosnak tartom definiálni az alábbi fogalmakat, amelyeknek központi szerepe van.

Fogalom meghatározás

Mit értünk állat alatt? Hogyan alakult ki a fogalom?

A fogalmat számos oldalról lehet megközelíteni, az indiánok esetét tekintve megjelenő elemek a totemállatok, amelyekhez gyakori volt, hogy egy-egy identitást kapcsoltak. Ezek a népek nem tárgyként tekintettek az állatokra, hanem egyfajta létező mágikus lényként kezelték és tisztelték őket.

A zsidó-keresztény emberek esetében pedig megfigyelhető volt, hogy teljes jogú társként tekintettek az állatokra az emberekhez hasonlóan.

A későbbi felvilágosult keresztény nézőpont tekintetében az állatok lényekből átalakultak dologgá, így elhatárolódtak a korábbi felfogástól.

„Az állat a római jog szerint úgynevezett „res Mancipi”, tehát csak Mancipatio-val, ünnepélyes aktussal átruházható dolog volt, majd a későbbi fejlődések során a mozgó dolgok önállósultak „res se moventes”, amelyek közé az állatok is tartoztak.”¹

„A középkori keresztény filozófusok közül Szent Ágoston és Aquinói Szent Tamás azt hangsúlyozták, hogy az értelem hiánya miatt az állatok alacsonyabb rendűek az embereknél.

¹ Zoltán Ödön: Az állatvilág jogi védelme. Magyar Jog, 1986/2. 108. I

Rousseau felfogása szerint az állatok egyenesen szerkezetek, melyeknek semmi önmagán túlmutató célja nincs. René Descartes „cogito ergo sum”-ja pedig elárulja, hogy amelyik élőlény nem tud gondolkozni, nem is létezik. Descartes úgy vélte, hogy az emberek és az állatok lényegében gépek.

Az embert egyrészt az különbözteti meg az állattól, hogy öntudattal rendelkező alanya a gondolkodásnak, másrészt pedig az ember képes a beszédre, amellyel kifejezi gondolatait. Az állatoknak csupán térbeli kiterjedésük van: nincs lelkük, nincs öntudatuk, nem tudnak gondolkodni, és nincsenek érzéseik, ezért nem is képesek szenvedni, esetükben legfeljebb működési zavarról beszélhetünk. Később egyre inkább előtérbe kerültek azok a felfogások, amelyek az állatot már érző, szenvedni és érezni képes élőlényként definiálják.

Thomas Hobbes, John Locke és Immanuel Kant az észlelés és érzés képességével már felruházták az állatokat.

Voltaire szerint is minden ok megvan arra, hogy állati lélekről beszélhessünk, tételét pedig bibliai érvekkel támasztja alá. Elsősorban a Teremtés Könyvére hivatkozik, amely az állatot is „lélegző élőlénynek” nevezi és lélekkel bíró létezőnek tekinti.

Jeremy Benthamtól származik az a gondolat, hogy egy állatot azért nem szabad bántani, mert ugyanúgy fájdalmat érez, mint az ember.”²

1.Mi is az az állatvédelem?

„Az állatok indokolatlan kínzásának, a velük való kíméletlen bánásmód megakadályozása, illetőleg a lehető legkisebb mértékre szorítása, az életfeltételeik biztosításáról, valamint az állatfajok fennmaradásáról való emberi gondoskodás.”³

Vehetjük gyűjtőfogalomként, amely megnevesíti a tiltott és kötelező magatartásokat az emberek számára az állatokkal szemben.

Legegyszerűbben úgy lehetne megfogalmazni, hogy az emberek kötelezettségét jelenti, ezt a kötelezettséget nézhetjük tágabb és szűkebb értelemben véve is.

² https://jogtudo.uni-miskolc.hu/files/14415/3_JamborMJ2021iss1art3.pdf (Az állatvédelem alapkérdései - Jambor Adrienn – Tóbiás Mirjam 2021)

³ Zoltán Ödön: Az állatvédelem jogi rendje. KJK-Kerszöv, Budapest, 2000. 29.

Tágabb értelemben beszélhetünk fajvédelemről, és az állattartás körülményeiről, az állatok igényeiről. Szűkebb értelemben pedig egy egyedre gondolhatunk.

2.Állatvédelem – állatvédelmi jog?

Az állatvédelmi törvényt 1998-ban alkotta meg az Országgyűlés, a törvény megalkotásának célja az állatok védelmének az elősegítése.

A törvény célja

„1. § E törvény célja, hogy elősegítse az állatvilág egyedeinek védelmét, fokozza az emberek felelősségtudatát az állatokkal való kíméletes bánásmód érdekében, valamint meghatározza az állatok védelmének alapvető szabályait.”⁴

Azonban, hogy hogyan is jutott el a társadalom az állatvédelmi törvényt megalkotásáig, vissza kell nyúlnunk egészen az 1800-as évekre.

„A történelem során az állatkultusznak és a totemizmusnak köszönhetően kialakult a jó és rossz kategóriája, sok szakirodalom erre vezeti vissza a bizonyos állatfajokkal való rossz bánásmódot. Bizonyos állatok, mint például a kígyó, farkas, rossz fényben tűntek fel, míg más állatokat szentként tisztelték.

Így azokat a fajokat, melyek gonosz szellemet, istent személyesítettek meg, nyugodt szívvel lehetett bántani.

Az állatkultusz legékezebb példája Egyiptom, ahol az istenségek állati formában jelentek meg. Az állatok iránti szenvedélyes érdeklődésükből kifolyólag szoros kapcsolatban voltak az állatokkal.

Amikor meghaltak, testüket ugyanúgy bebalzsamozták, mint embertársaikét, és a piramis mélyén biztosították számukra is lelkük tovább vándorlását a túlvilágra.

Amióta házasított állatokról beszélhetünk, azóta létezik tulajdonképpen az állatvédelem.

⁴ <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99800028.tv>

A kezdetek kezdetén tehát elődeink számára magától értetődő volt az állatok iránti felelősség, nem volt szükség írott törvényekre. Később, a civilizáció kialakulásával, fejlődésével párhuzamosan már megfigyelhetők írott anyagok az állatok védelmével kapcsolatban.”⁵

A tudatos állatvédelem kezdete

A tudatos állatvédelem az állatok védelmének érzelmi alapú megközelítését jelenti, ez a tudatosság elsőként Németországban és Angliában jelent meg.

„Kialakulása jelentős lépés volt, mivel az állatok védelmét innentől kezdve azért látták szükségesnek, hogy megóvják őket a szükségtelen fájdalomtól, a kíméletlen bánásmódtól, és javítsák életfeltételeiket. Kialakulásával az állat került a védelem középpontjába azért, mert érezni és szenvedni képes élőlény.”⁶

Az állatvédelem a törvények megalkotása előtt

„Elsőként a britek kezdtek el foglalkozni az állatok jogaival, ennek az időszaknak a kezdete a 19. századra nyúlik vissza, az eltelt évszázadok alatt pedig jelentős fejlődést értek el, amely mintául szolgált más országok számára.

Anglia volt az első olyan ország, amely törvényi rendelkezésekkel szabályozta az állatok jólétét. 1800. április 3-án került tárgyalásra a brit parlamentben egy, a bikaviadatok tiltását kezdeményező törvényjavaslat.

A törvény kezdeményezője a bikaviadatok kegyetlensége mellett azt hangsúlyozta, hogy a dolgozó munkások gyakran hetekre is elhagyták a munkájukat azért, hogy részt vegyenek ezeken az eseményeken.

A javaslat azonban ellenséges fogadtatásban részesült. Legnagyobb ellenzője William Windham parlamenti képviselő szerint a parlamentnek csak ünnepélyesen elfogadott törvényeket kellene hoznia, nem pedig jelentéktelen, helyi igényeket kielégítő törvényeket.

⁵ http://epa.oszk.hu/02400/02445/00042/pdf/EPA02445_ias_2016_04_215-225.pdf

⁶ http://epa.oszk.hu/02400/02445/00042/pdf/EPA02445_ias_2016_04_215-225.pdf

Windham a szegény emberek szabadsága ellen irányuló támadásként mutatta be a javaslatot, amely üldözi ennek a társadalmi rétegnek a tradicionális szokásait. Mindezek hatására a törvényjavaslat végül nem került elfogadásra.

1809 fontos dátum az állatvédelem történetében.

Arthur Broome megpróbált alapítani egy állatvédelmi egyesületet Liverpoolban. Ettől az időponttól kezdve jogilag bejegyzet egyesületként működött a „Society for Cruelty Against Animals”.

Sajnos azonban az egyesület rövid időn belül 300 font összegű adósságot halmozott fel, így az irodáját be kellett zárni.

Egy lényeges előrelépést jelentő törvényjavaslatot 1809-ben Thomas Erskine nyújtott be a Lordok Házába.

Álláspontja szerint az állatokat a kegyetlen bántalmazásokkal szemben védelemben kell részesíteni, mivel országszerte napi szinten számtalan esetben fordulnak elő állatkínzások, melyek jogi védelem nélkül nem szüntethetők meg.

Javaslatára szerint vétséget követ el az – beleértve az állat tulajdonosát is –, aki rosszindulatúan megsebez, szándékosan kegyetlenül vagy más módon bántalmaz lovat, szamarat, ökröt, juhot vagy sertést.

Javaslatában tehát már nem csak a bikaviadalok megszüntetését, hanem a törvényen alapuló általános állatvédelmet hangsúlyozta. A Parlament azonban sajnálatos módon ezt a javaslatot sem támogatta.

Az állatvédelem ügyének újratárgyalása 1821-ben került ismét napirendre.

Richard Martin képviselő ekkor terjesztett a parlament elé egy újabb állatvédelmi törvényjavaslatot, amely a lovakkal és más állatokkal szembeni kegyetlen bánásmód megakadályozását tűzte ki célul.

A parlament azonban a korábbiakkal hasonló indokkal ezt a törvényjavaslatot is elutasította.

Mégis egyfajta előre lépésként értékelhetjük, hogy ekkor a képviselők egy része már a javaslat támogatása mellett tette le voksát, az Alsóház megszavazta a javaslatot, sajnos azonban a Lordok Háza előtt elbukott.

Richard Martin 1822. május 24-én ismét benyújtotta a javaslatot, amely immáron törvényerőre emelkedett.

Ez volt az első jogszabály, amelynek célja az, hogy megakadályozza az állatokkal szembeni kegyetlen magatartásokat.

Richard Martin képviselő 1823 májusában kezdeményezte, hogy a törvény tilalmazza a bika- és állatviadalokat is.

1824 februárjában megpróbálta kiterjesztetni a törvény hatályát a kutyákra, macskákra, majmokra és más állatokra is. Ugyanazon a napon javaslatot terjesztett elő a medve viadalok, valamint más kegyetlen sportok tilalmára vonatkozóan.

1824-ben Arthur Broome meghívta néhány barátját, és az ír származású Richard Martint abból a célból, hogy egyeztessék az állatvédelem fejlesztésének kérdését. A meghívottak között néhány képviselő is jelen volt, továbbá a nemesi származású William Wilberforce, aki kiemelkedő közösségi érzékkel rendelkezett.

Egy bizottságot alapítottak abból a célból, hogy felügyeljék a jogszabályok rendelkezéseinek betartását.

1825 februárjában ismét a medve-, borz és kutyaviadalok ellen emelte fel hangját, és a következő hónapban szankcióként pénz- és börtönbüntetés kiszabására tett javaslatot.

1826 áprilisában az ő kezdeményezése alapján került bevezetésre az ebek védelméről szóló törvény.

1835-ben a törvényt módosították és az állatkínzás tilalmát minden kedvtelésből tartott állatra kiterjesztették.

Richard Martin maga köré gyűjtött egy humanitárius nemesekből álló csoportot, amelyhez csatlakozott William Wilberforce és az anglikán lelkész, Arthur Broome, akik javaslatot tettek egy társaság létrehozására, amely fellép az állatokkal szemben durva bánásmódot alkalmazók ellen, és megnyeri a közvélemény támogatását az ügyhöz. 1824 június 24-én e kezdeményezés

eredményeként megalakult az „Állatkínzás Megelőzéséért Működő Egyesület”, a Society for the Prevention of Cruelty for Animals (a továbbiakban: SPCA).

Az SPCA elsősorban a felső- és középosztály tagjai számára volt vonzó, így egyre erősödött, és növekvő politikai befolyásra tett szert, így az 1930-as évektől kezdődő törvénymódosítások sikeréhez nagyban hozzájárult.

1854-ben az SPCA kezdeményezésére erős lobbiját latba vetve sikerült elérni az állatkínzás fogalmának egy, a korábnál sokkal kiterjedtebb jogi védelmét.

Működésének első évtizedeiben az SPCA több száz, illetve ezer publikációt jelentetett meg, állatkórházakat alapított, ambuláns ellátást szervezett a sérült állatok számára, továbbá menhelyeket kutyák és macskák elhelyezésére.

Az 1860-as években az RSPCA zavaros időket élt, amikor előtérbe került a vitatott kérdés, amely az Atlanti-óceán mindkét partján vihart kevert, nevezetesen az élő állatokon végzett kísérletek embertelensége. Az élveboncolás problémája a brit humanitáriusokat is két szembenálló táborra osztotta.

Voltak, akik helyeselték a módszer alkalmazását a modern orvostudomány fejlődése érdekében, és ezért csak az e körön kívül eső élveboncolás kérdésének jogi szabályozását támogatták. A másik csoportba tartozók rendíthetetlenül ellenezték az ilyen állatkísérletek minden formáját, és azt követelték, hogy azonnal vessenek véget minden ilyen gyakorlatnak.

Az RSPCA vezetői végül a konzervatívabb megoldás mellett álltak ki, és 1870-ben a szervezet lobbijának tevékenységének eredményeként elfogadásra került egy törvény, amely szabályozta, de nem minősítette minden esetben jogsértőnek az élveboncolást.

Részben a társadalom megosztottságának eredményeként 1875-ben Frances Power Cobbe megalakította az első kifejezetten élveboncolás elleni civil egyesületet „Victoria Street Society” elnevezéssel.

1876 tavaszán megalapításra került a London Anti-Vivisection Society és az Association for the Total Suppression of Vivisection elnevezésű civil szervezetek, amelyek részt vettek az állatvédelmi törvény állatkísérletekre vonatkozó rendelkezéseinek módosításával kapcsolatos javaslat előzetes vitájában.

Az állatkínzással kapcsolatos törvény 1876-tól minden kutatónak előírta az évente szükséges engedélyezési programot, jogellenessé minősítette az ugyanazon az állaton altatás nélkül végzett többszörös kísérletet, és felhatalmazást adott a kormánynak elfogadható paraméterek kidolgozására, különösen a fájdalommal járó kísérletek esetében.

A valóságban azonban a jól szerveződött orvostudományi közösség olyan szintre gyengítette a törvénybe foglalt rendelkezések érvényesülését, hogy a végső eredmény tekintetében maguk az RSPCA vezetői is csalódásuknak adtak hangot.

Az állatvédelem jogi szabályozásának következő lényeges lépését az állatkínzás megelőzéséről szóló 1849. évi törvény hatályba lépése jelentette.

A törvény több jelentős változást hozott az állatvédelem jogi szabályozásában. Meghatározta az állatokkal való bánásmód olyan típusait, amelyeket bűncselekménnyé minősített. Ilyenek voltak: az állat verése, rossz tartási körülmények, az állat képességeit meghaladó teljesítményre kényszerítése, és az állatkínzás.

Az utóbbinak két típusa volt: az állat bántalmazása és az állat halálát okozó bántalmazása.

A törvény kimondta továbbá, hogy a bűncselekmény megállapításához már nem szükséges az elkövető szándékos magatartása.

Ez a jogszabály a korábbiakhoz képest kiterjesztette a felelősségre vonás lehetőségét, ugyanis a tényleges elkövetőkön kívül harmadik személyek (pl. tulajdonos) is felelősségre vonhatók voltak felbujtásért.

A törvény hatálya a védendő állatfajok körét is kiterjesztette, ugyanis kiterjedt lovakra, bikákra, ökrökre, tehenekre, szamarakra, bárányokra, juhokra, kecskékre, malacokra, kutyákra, macskákra és minden más állatra is.

Az első brit állatvédelmi törvény

A brit állatvédelem jogi szabályozása terén a következő fontos előírásokat az 1911-ben elfogadásra került állatok védelméről szóló törvény jelentette, amely hatályon kívül helyezte az állatkínzásra vonatkozó összes korábbi jogszabályt.

A törvény hatálya immár kiterjedt a fogságban tartott állatokra is. A jogszabály kimondta, hogy az, aki nem gondoskodik megfelelően a háziállatokról és a fogságban tartott állatokról, bíróság elé állítható.

A törvény deklarálta, hogy ha a bíróság az előtte folyamatban lévő ügyben lefolytatott bizonyítási eljárás adataiból azt állapítja meg, hogy a megkínzott állat további életben tartása még nagyobb kegyetlenség lenne, akkor az állat tulajdonosának beleegyezése nélkül is elrendelheti az állat elpusztítását.

Ha az állat tulajdonosa tiltakozik az állat elpusztítása ellen, akkor kizárólag állatorvos előzetes meghallgatása után hajtható végre a bíróság döntése.

A törvény tartalmazott egy tulajdonjogot korlátozó rendelkezést is: a bíróság azt az állatot, amellyel kegyetlenül bántak a tulajdonosától elkobozhatta, és az ilyen állattal a fennálló körülmények alapján belátása szerint rendelkezhetett.

A jogszabály a bántalmazó tevékenységek körét tovább bővítette, ezek közé sorolta az állatok megrúgását, halálra hajszolását, megrémisztését és vadítását is.

A bűncselekmény szándékos és gondatlan elkövetését egyaránt büntetni rendelte.

A törvény szabályozási körébe vonta az állatviadalok, a mérgező és káros gyógyszerek és hatóanyagok állatnak történő beadásával kapcsolatos szankciókat, továbbá bűncselekménnyé nyilvánította az állaton kellő gondosság és körültekintés nélkül végzett beavatkozásokat és rendelkezett a vágóhidakról is.

Állatkínzás esetén alkalmazható szankciók: pénzbüntetés és szabadságvesztés büntetések voltak. E jogszabály közel egy évszázadig volt hatályban változatlan tartalommal.”⁷

⁷ <https://jogtudo.uni-miskolc.hu/files/17418/Jogtudo2022iss1art5.pdf> (AZ ÁLLATVÉDELMI JOG HAZAI TÖRTÉNETE A BRIT MODELL TÜKRÉBEN – Miskolci Jogtudó – Fazekas Fanni)

Állatvédelem – propagandakampány?

A már fent említett Richard Martin egyik ügyének részletes bemutatása:

Az állatvédelem első propagandakampánya egy szamár ügyéhez köthető: a tulajdonosát perbe fogták, mert kegyetlenül bánt az állattal.

„A bíróság nem akart foglalkozni az üggyel, mivel csak egy szamárról volt szó. Ezért a „szamár képviselője”, Martin behozatta a tárgyalóterembe az állatot, mint elő bizonyítékot. Így a bíróság végre hajlandó volt dönten az ügyben. Az esetet megverselték, megfestették, így ennek hatására állatvédő társaságok sora alakult.⁸”

„Martin és Broome Londonban 1824-ben létrehozták az első állatvédelmi egyesületet: „Társaság az állatokkal szemben elkövetett kegyetlenkedések ellen” névvel. 1835-ben Viktória hercegnő vállalta el a fővédnökséget a szervezetben, így felvette a királyi jelzót: „Royal Society for the Prevention of Cruelty to Animals” – „Királyi Társaság az Állatokkal szembeni Kegyetlenség Megelőzése Érdekében”.⁹”

⁸ Széchy Ágnes: Az állatvédelem kezdetei. Fauna Híradó, 1995. Nyár.

⁹ gyöngyösi i. m. 6.

Humane kifejezés eredete

„New Yorkban Henry Bergh volt diplomata nevéhez köthető az 1866-ban elsőként létrejött amerikai állatvédő egyesület, az ‘Amerikai Szövetség az Állatkínzás Megakadályozásáért’ megalakulása. Berghet felháborította, ahogyan a lovakkal bántak New Yorkban. Az első ügy, amit bíróság elé vittek, egy bérkocsis esete volt, aki kerék küllővel ütötte lovát, amiért felbukott. Megnyerték a pert.¹⁰”

„Berghet sok kritika érte, amiért állatok védelmével foglalkozott ahelyett, hogy inkább a gyermekek védelmével foglalkozott volna. Egy furcsa eset azonban elhallgattatta ezeket a kritikai megnyilvánulásokat.

Egy anyát feljelentettek, mert bántalmazta és éhezettette gyermekét, azonban a rendőrség válasza erre csak annyi volt, hogy ez magánügy. Ekkor a feljelentő Bergh-hez fordult, azt füllentve, hogy egy kisállat van bajban.

Furcsa mód, a hatóságok így már foglalkoztak az ügygel, és a kicsit végül elvették anyjától.

Ezen ügy következménye volt, hogy a gyermekek védelmére létrejött a New York-i Gyermekvédő Liga, és ez a per vezetett az első gyermekvédelmi törvény elfogadásához is. Egészen eddig a gyermekek védelmét is az állatvédők látták el.

Ezért van az, hogy Amerikában az állatvédő egyesületeket ma is ‘humane’ kifejezéssel illetik, mint emberséges egyesületeket.”¹¹

¹⁰ Jane Goodall – Marc Bekoff: Az utolsó pillanat. Az élővilág megóvásának tíz parancsolata. Budapest, Gabó Kiadó, 2002. Idézi: cZErny Róbert: Az állatvédelem tízéves törvénye és tízparancsolata (1998–2008). Budapest, Rejtjel, 2009. 168.

¹¹ http://epa.oszk.hu/02400/02445/00042/pdf/EPA02445_ias_2016_04_215-225.pdf

Egyezmények

A tudatos állatvédelemnek milyen szintjeit különböztethetjük meg?

„A tudatos állatvédelem megjelenése a nemzeti szabályozásokban egyre inkább láthatóvá tette, hogy nemzetközi téren is szükség van olyan egyezmények megkötésére, melyek egységesen kezelik az állatvédelmet, hiszen ugyanúgy, mint a környezetszennyezés, az állatokkal való rossz bánásmód, a fajok kihalása sem áll meg az államhatáron.

Rengeteg olyan probléma merült fel, melyet nemzetközi szinten kellett szabályozni, mint például az állatok nemzetközi kereskedelme, vagy bizonyos állatfajok kihalásának veszélye.

Általában azonban jellemző, hogy főleg a tágabb értelemben vett állatvédelem szabályozása jut el nemzetközi szintre.”¹²

Az alábbi nemzetközi természetvédelmi egyezmények jöttek létre:

A Washingtoni Egyezmény:

„A veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről szóló egyezményt 1973. március 3. napján fogadták el.

Hazánk csatlakozási okiratát 1985. május 29. napján a Svájci Államszövetség Kormányánál letétbe helyezte és a Magyar Népköztársaság vonatkozásában 1985. május 29. napján hatályba is lépett.

A szerződő államok felismerték, hogy a vadon élő állatok és növények szép és változatos formájukban a föld természeti rendszereinek pótolhatatlan részét képezik és melyeket nem csak a jövő, hanem a jelen nemzedékek számára is meg kell óvni.

A szerződő államok annak tudatában, hogy a vadon élő állatok és növények egyre nagyobb esztétikai, pihenési, tudományos, kulturális és gazdasági értéket jelentenek, intézkedések megvalósítását szorgalmazták.

¹² http://epa.oszk.hu/02400/02445/00042/pdf/EPA02445_ias_2016_04_215-225.pdf

Felismerték, hogy saját vadon élő növény és állatviláguk legjobb oltalmazói a népek és államok. Az Egyezmény meghatározásában fogalmakat tisztáz. Így a faj fogalma alatt bármely fajt, alfajt, vagy ezek földrajzilag elkülönült populációit érti.

A példány jelentése alatt bármely állatot, növényt érti, legyen az élő vagy élettelen. A kereskedelem exportot, re-exportot, importot és tengerről való behozatalt jelent.

Részes félként pedig olyan államot jelöl, amelyre vonatkozóan hatályba lépett az Egyezmény.

Az I. Függelék azon kipusztulással fenyegetett valamennyi fajt tartalmazza, amelyeket a kereskedelem érint, érinthet. Az itt rögzített fajok példányainak kereskedelmét különösen szigorúan kell szabályozni annak érdekében, hogy megakadályozzuk további fennmaradásuk veszélyeztetettségét, így a kereskedelmet csak is rendkívüli körülményei között szabad engedélyezni.

A II. Függelék tartalmaz valamennyi olyan fajt, amelyek kipusztulását veszély még nem feltétlenül fenyegeti, de ez a kipusztulás bekövetkezhet, az e fajok példányainak kereskedelmét nem vetik szigorú szabályozás alá éppen azért, hogy elkerüljék a fennmaradásukkal összeegyeztethetetlen hasznosítást, valamint más olyan fajokat is tartalmaz e függelék, amelyeket alá kell vetni szabályozásnak annak érdekében, hogy az előbb rögzített bizonyos fajok példányainak kereskedelmét hatékony ellenőrzés alá lehessen vonni.

A III. Függelék minden olyan fajt tartalmaz, amelyekről a Részes Felek bármelyike megállapította, hogy a joghatósága alá tartozó területen a kiaknázás megelőzése vagy megtiltása miatt a szabályozás tárgyát képezi, és igényli a kereskedelem ellenőrzése tekintetében a többi Részes Fél együttműködését.

A Részes Feleknek megfelelő intézkedéseket kell tenniük az Egyezmény végrehajtása érdekében,

céljának megvalósítása érdekében pedig ki kell jelölnie egy vagy több Igazgatási Hatóságot, amely illetékes lesz az engedélyek vagy bizonyítványok kiadására, egy vagy Több Tudományos Testületet.¹³

Az Egyezmény kizárólag a vadon élő veszélyeztetett állatfajok nemzetközi kereskedelmét szabályozza és ezen állatfajok jelentős része sajnos már kipusztult, míg másik része a kipusztulás szélén áll.^{14,15}

A Biológiai Sokféleségi Egyezmény:

„1992-ben Rió de Janeiróban rendezte az ENSZ a Környezet és Fejlődés Konferenciáját, melyen számos globálissá vált környezeti problémát vitattak.

Ekkor született meg a Biológiai Sokféleségi Egyezmény, az Éghajlatváltozási Keretegyezmény, ekkor fogadták el a fenntartható és tartamos erdőgazdálkodás alapelveit, illetve meghatározták a sivatagosodással foglalkozó nemzetközi megállapodás kidolgozásának szükségességét.

Ezek közös alapelveit a Riói Nyilatkozat tartalmazza. Magyarország az Egyezményt az 1995. évi LXXXI. törvénnyel hirdette ki. „A Szerződő Felek célja a biológiai sokféleségben rejlő értékeknek, valamint a biológiai sokféleség és komponensei ökológiai, társadalmi, tudományos, oktatási, kulturális értékeinek megőrzése.”¹⁶

Az Egyezmény jelentősége, hogy a legmagasabb nemzetközi politika szintjén foglal állást az ember és a természet viszonyának meghatározásában. Az alapelvek és feladatok definiálásán túl intézkedik a végrehajtás funkcionális, szervezeti és finanszírozási kérdéseiről is.

Az egyezmény éppen azért különleges, mert az egész élővilágra vonatkozik. Célul tűzte ki minden élőlény és élő rendszer fennmaradását, a földi élet valamennyi formájának egyetemes védelmét.

¹³ Paulovics Anita: Állatvédelem az EU jogharmonizáció tükrében. Virtuóz Kiadó, Budapest, 2002. 179.

¹⁴ Paulovics Anita: Állatvédelem az EU jogharmonizáció tükrében. Virtuóz Kiadó, Budapest, 2002. 180.

¹⁵ <http://midra.uni-miskolc.hu/document/31511/27574.pdf>

¹⁶ Paulovics Anita: Állatvédelem az EU jogharmonizáció tükrében. Virtuóz Kiadó, Budapest, 2002. 170.

„Az Egyesült Nemzetek Kartájával és a nemzetközi jog alapelveivel összhangban az államok szuverén joga a saját környezetpolitikájuk szerint, s felelőssége annak biztosítása, hogy törvénykezési vagy ellenőrzési területükön belüli tevékenységük ne okozzon kárt más Államok vagy a nemzeti fennhatóságon kívül eső területek környezetében.”¹⁷

„Vagyis az államok szuverén jogokkal rendelkeznek saját biológiai erőforrásaik felett, azonban felelősséggel is tartoznak a biológiai sokféleségük megőrzéséért és biológiai erőforrásaik fenntartható módon való használatáért.”¹⁸

Az Egyezmény rögzíti, hogy minden szerződő félnek együtt kell működni más szerződő felekkel. Az Egyezmény a részes államok által elvégzendő feladatokat az in-situ és az ex-situ védelemmel fogalmazza meg.

„Az ex-situ védelem a biológiai sokféleség komponenseinek természetes élőhelyen kívüli megőrzését jelenti, míg az in-situ védelem az ökológiai rendszerek és természete élőhelyek megőrzését és a fajok természetes környezetükben való életképes populációinak helyreállítását és fenntartását jelenti.”¹⁹

A részes államokban az Egyezmény hatására sokféle tevékenység indult és gyorsult fel, megélénkültek a kutatások, stratégiai tervek és akcióprogramok készültek, a részes államok jogszabályokat alkotnak, melyek támogatják az Egyezmény végrehajtását és azzal összhangban vannak.

Az Egyezmény következtetése, hogy az abban szerződő részes felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy gondoskodnak, akár együttműködve a természetes élőhelyek védelméről, valamint az egyes fajok életképes populációinak fenntartásáról, továbbá biztosítják a biológiai sokféleség megővését.”²⁰

¹⁷ A Biológiai Sokféleségi Egyezmény kihirdetéséről szóló 1995. évi LXXXI. törvény 3 cikkely Alapelv

¹⁸ Paulovics Anita: Állatvédelem az EU jogharmonizáció tükrében. Virtuóz Kiadó, Budapest, 2002. 170.

¹⁹ Paulovics Anita: Állatvédelem az EU jogharmonizáció tükrében. Virtuóz Kiadó, Budapest, 2002. 171.

²⁰ <http://midra.uni-miskolc.hu/document/31511/27574.pdf>

A Bonni Egyezmény:

„A Bonni Egyezmény egy keretmegállapodás, a vándorló fajok összehangolt, nemzeti védelmét szolgálva, mely 1979-ben jött létre, és melyhez hazánk 1983-ban csatlakozott.

Ahogy sok más nemzetközi egyezmény, a Bonni Egyezmény is függelékek segítségével működik.

„A szerződő felek felismerték, hogy a vadon élő állatok, melyek számtalan formában előfordulnak, nélkülözhetetlen részét képezik a Föld természetes rendszereinek, melyeket meg kell őrizni az emberiség javára.²¹”

„A vadon élő állatok ugyanis egyre inkább növekvő értéket jelentenek mind környezetvédelmi, mind ökológiai és tudományos, mind pedig kulturális, oktatási, szociális és gazdasági szempontból is.”²²

Az Egyezmény tekintettel van a vadon élő állatok azon fajaira, melyek az államhatárokat nem ismerve, azokat átlépve vándorolnak, éppen ezért a védelem, minden olyan állam egybehangolt tevékenységét igényli, melyek határain belül az ilyen fajok életüknek bármely szakaszát töltik.

„Az Egyezmény értelmében a vándorló faj, fajok kifejezés a vadon élő állatok bármely fajának vagy kisebb rendszertani egységének teljes populációját, vagy a populáció bármely földrajzilag elkülönülő részét jelenti, amelynek tagjai, egyedei előre jelezhetően és időszakonként egy vagy akár több államhatáron áthaladnak.²³”

Az I. Függelékben felsorolt vándorló fajok jogi védelmét minden tagországnak biztosítani kell, míg a II. függelékben a védelmükön túl a gondozás érdekében kötelesek megállapodások megkötésére törekedni.

²¹ A Bonnban, az 1979. évi június hó 23. napján kelt, a vándorló vadon élő állatfajok védelméről szóló egyezmény kihirdetéséről szóló 1986. évi 6. törvényerejű rendelet

²² Paulovics Anita: Állatvédelem az EU jogharmonizáció tükrében. Virtuóz Kiadó, Budapest, 2002. 181.

²³ A Bonnban, az 1979. évi június hó 23. napján kelt, a vándorló vadon élő állatfajok védelméről szóló egyezmény kihirdetéséről szóló 1986. évi 6. törvényerejű rendelet I. Cikk Értelmezés 1. a)

Azon államok, melyek területe érinti az I. függelékben felsorolt vándorló fajok elterjedési területét, kötelezettségük és kötelesek megtiltani az ilyen fajokhoz tartozó állatok zsákmányolását.

„Ezen tilalom alól azonban enged kivételt a törvény. Amennyiben a zsákmányolás tudományos célokat szolgál, vagy annak célja a faj elterjesztésének, fenntartásának az elősegítése.”²⁴

Az Egyezmény legfőbb döntéshozó szerve a Részes Felek Konferenciája, amely 3 évente ülésezik. Minden Konferencia előtt 90 nappal a tagállamnak be kell nyújtania nemzeti jelentését. Az Egyezmény Tudományos Tanácsának feladata a szakmai iránymutatás megadása a Konferencia, Titkárság és a Felek számára.

Hazánkban számos esetben készültek fajmegőrzési tervek, mint például a fehér gólya, a kék vércse és a széki lile vonatkozásában. Számos kutatás folyik a védett madárfajok vonulásának. Ilyen a Nyugat-magyarországi Egyetem által végzett magyar vadlúd kutatási projekt.

Magyarországon 1989-től zajlik a Tűzokvédelmi Program végrehajtása, amely magába foglalja a fészek felderítését, a fészekaljak mentését, tojások mesterséges keltetését, valamint egy tűzokvédelmi mintaterület működtetését. Évek óta folyik a Rétisas Védelmi Program.

2008-ban aláírásra került egy megállapodás, a természetvédelemért felelős tárca, a hazai áramszolgáltató vállalatok és a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület megállapodásával, mely a madarak és denevérek állományaira súlyos veszélyeztető tényezőt jelentő elektromos szabadvezetékek madárbaráttá alakítását célozza.”²⁵

²⁴ A Bonnban, az 1979. évi június hó 23. napján kelt, a vándorló vadon élő állatfajok védelméről szóló egyezmény kihirdetéséről szóló 1986. évi 6. törvényerejű rendelet III. Cikk 5.

²⁵ <http://midra.uni-miskolc.hu/document/31511/27574.pdf>

A Ramsari Egyezmény:

„A nemzetközi jelentőségű vadvizekről, különösen, mint a vízimadarak tartózkodási helyéről szóló, Ramsarban, 1971. február 2-án elfogadott Egyezményhez hazánk 1979-ben csatlakozott.”²⁶

Elsőkörben a Hortobágyot, a Felső-Kiskunsági szikes tavakat, a Kis-Balatont, a Szaporca tavat, a Velencei-tavat és a Dinnyési-fertőt vették védelem alá, azonban a védendő területek köre folyamatosan bővül.

Az Egyezmény megalkotását sürgette a vízi élőhelyek átalakítása, pusztulásának gyors üteme, mely nemzetközi összefogást is igényelt. Eredetileg a rohamosan csökkenő vízimadár-állományoknak kívántak védelmet biztosítani a részes államok.

Az Egyezmény hivatott biztosítani a vadvizeknek, valamint a növény és állatvilág egybehangolt, nemzetközi keretek közé szorított védelmét. A vízi madarak időszakos vándorlásuk alatt országhatárokon repülnek keresztül, ezért nemzetközi vagyonnak kell tekinteni őket.²⁷

„Vizes élőhelyek” fogalma alatt az Egyezmény rengetegféle társulást ért. Beletartoznak a tavak, folyók, mocsarak, lápok, rétek, tőzeglápok, torkolatok, ár-ápany zónák, tengerparti területek, mangroveerdők, korallzátonyok, de ide sorolhatjuk a halastavakat, rizsföldeket, víztározókat, bányatavakat, melyek mesterséges kialakításúak ugyan, még is nagy jelentőséggel bírnak mind a helyben itt élő állatok, mind az átvonuló madarak számára.²⁸

Ezen oktalom alatt álló területek elsődleges szerepe az, hogy az állatoknak és növényeknek olyan ökológiai „szolgáltatásokat” nyújtsanak, amelyek kedvező feltételeket biztosítanak szaporodásukhoz és egyáltalán lehetővé teszik életben maradásukat.

Szerepel az Egyezményben egy olyan meghatározás, hogy ezen erőforrásokat bölcsen kell használni.

²⁶ Paulovics Anita: Állatvédelem az EU jogharmonizáció tükrében. Virtuóz Kiadó, Budapest, 2002. 185.

²⁷ Paulovics Anita: Állatvédelem az EU jogharmonizáció tükrében. Virtuóz Kiadó, Budapest, 2002. 185.

²⁸ <http://www.nimfea.hu/aktualis/120202.htm>

Az Egyezmény értelmében bölcs használatot jelent az élőhelyek olyan módon való kezelése, mely ökológiai jellegét szem előtt tartja, melyet közösségi megközelítéssel és fenntartható fejlődéssel lehet elérni. Itt akár megemlíthetnénk a jó gazda gondosságát is.

Az Egyezményt aláíró országok vállalták, hogy a nemzetközi együttműködés érdekében közös hálózatot hoznak létre, mindent megtesznek a vizes élőhelyek bölcs használatáért, valamint létrehozzák a Ramsari Listát, mely deklarálja a megfelelő élőhelyeket és garantálja ezek megőrzését.²⁹

Mára már olyan államok is csatlakoztak, mint Laosz, Irán vagy Jemen. Az Egyezmény eredménye, hogy ma már a világon, majd 2000 vizes élőhelyet jelöltek ki.”³⁰

A Berni Egyezmény:

„A Berni Egyezmény az európai vadon élő növények, állatok és természetes élőhelyeik védelméről szól. Regionális, európai egyezmény, mely aláírására 1979. szeptember 19-én Bernben került sor.

Hazánkban „Az európai vadon élő növények, állatok és természetes élőhelyeik védelméről” szóló egyezmény közzététele 1990-ben történt meg.

Az Egyezmény megalkotásában jelentős szerepet játszott az Európai Unió, hiszen ez egy olyan megállapodás, mely kizárólag az európai kontinens tagállamaira terjed ki és az Európa Tanács valamennyi tagállama aláírta, továbbá az Egyezményhez való csatlakozás bármely állam számára nyitva áll.”³¹

Az Egyezmény célja egyrészt, hogy az Európa Tanács a természetvédelem területén együttműködjön más államokkal, valamint állat- és növényfajok és különösen természetes élőhelyeik számára a védelem minimum garantálása, a veszélyeztetett fajok esetében pedig a kiemelt védelem kialakítása, továbbá a természetvédelmi érdekeket be kell csatornázni a politikába.

²⁹ <http://www.nimfea.hu/aktualis/120202.htm>

³⁰ <http://midra.uni-miskolc.hu/document/31511/27574.pdf>

³¹ Paulovics Anita: Állatvédelem az EU jogharmonizáció tükrében. Virtuóz Kiadó, Budapest, 2002. 188.

„A Szerződő Felek megfelelő intézkedéseket kötelesek tenni a vadon élő növények és állatok populációinak fenntartására, illetve olyan szinten való tartására, amely megfelel az ökológiai, tudományos, valamint kulturális követelményeknek, ugyanakkor különös figyelmet szentelnek a veszélyeztetett és sebezhető fajokra, elsősorban az őshonos fajokra, továbbá a veszélyeztetett élőhelyekre, mindezt összhangban az Egyezmény rendelkezéseivel.³²”

„Az élőlények védelme érdekében a Szerződő Felek vállalták, hogy megteszik a megfelelő és szükséges jogi és adminisztratív intézkedéseket a vadon élő növény- és állatfajok élőhelyeik védelmének biztosítására, különösen az I. és II. Függelékben felsorolt fajok tekintetében, továbbá a veszélyeztetett természetes élőhelyek védelme érdekében.”³³

„Szerződő Felek kiemelet figyelmet szentelnek azon területek védelmének, amelyek a II. és III. Függelékben részletezett vándorló fajok tekintetében jelentőséggel bírnak, melyek vonulási útvonalak, azaz telelő-, állomásozó-, etető-, szaporodó- és vedlőhelyek összefüggésében megfelelően helyezkednek el.”³⁴

„Az I. és II. Függelékben részletezett vadon élő állatfajok esetében, azok speciális védelmének biztosítása érdekében tilos:

-a szándékos befogadás, tartás továbbá a szándékos elpusztítás összes formája,

- a vadon élő állatok szándékos megzavarása, különösen a szaporodási, ivadéknevelő és táliálom-időszakokban,

-a szaporodó és pihenőhelyek szándékos rongálása vagy elpusztítása,

-a tojások szándékos elpusztítása vagy kiszedése, illetve birtoklása, még kifűjt állapotban is,

³² Egyezmény az európai vadon élő növények, állatok és természetes élőhelyeik védelméről. Európa Tanács Információs és Dokumentációs Központja. Második Kiadás. Budapest. 1990.

³³ Paulovics Anita: Állatvédelem az EU jogharmonizáció tükrében. Virtuóz Kiadó, Budapest, 2002. 189.

³⁴ Egyezmény az európai vadon élő növények, állatok és természetes élőhelyeik védelméről. Európa Tanács Információs és Dokumentációs Központja. Második Kiadás. Budapest. 1990. 6.

-ezen állatok akár élő, akár holt állapotban történő birtoklása és belföldi kereskedelme, beleértve a kitömött állatokat is.³⁵”

„Minden egyes Szerződő fél köteles megtenni a megfelelő jogi és adminisztratív intézkedéseket a III. Függelékben részletezett vadon élő állatfajok védelmének biztosítása érdekében, melyeket az alábbi intézkedések tartalmazzak:

-a tilalmi időszakokat és/vagy más egyéb, a kihasználást szabályozó eljárást,

-a kihasználás időszakos vagy helyi tiltását, ahol ez célszerű, a kielégítő populációszintek helyreállítása érdekében,

- a vadon élő állatok élő vagy holt állapotban történő kereskedelmének, eladási célú tartásának, szállításának vagy eladásra való felajánlásának megfelelő szabályozását.”³⁶

„Tehát a Szerződő Felek kötelesek szabályozni a vadon élő állatok bárminemű kihasználását, annak érdekében, hogy megóvják a veszélyektől a populációkat. A Szerződő Felek megtiltják a vadon élő állatok befogadása vagy elpusztítása tekintetében a befogadás és elpusztítás megkülönböztetés nélküli összes eszközének alkalmazását, továbbá minden olyan eszköz használatát, amelyek a fajok populációinak helyi eltűnését vagy komoly megzavarását okozzák.”³⁷

„Az Egyezmény rögzíti, hogy céljainak megvalósítása érdekében egy Állandó Biztosságot kell létrehozni, melyet az Európa Tanács Főtitkára hív össze. Az első ülésre az Egyezmény hatályba lépését követő egy éven belül kerül sor, ezt követően pedig legalább két évente ülésezni kell, továbbá minden olyan esetben, amikor azt a Szerződő Felek többsége úgy kéri.”³⁸ Itt bármely Szerződő Fél képviseltetheti magát egy vagy több küldöttel is akár, de minden küldöttség egy szavazattal rendelkezik.

³⁵ Paulovics Anita: Állatvédelem az EU jogharmonizáció tükrében. Virtuóz Kiadó, Budapest, 2002. 189.

³⁶ Egyezmény az európai vadon élő növények, állatok és természetes élőhelyeik védelméről. Európa Tanács Információs és Dokumentációs Központja. Második Kiadás. Budapest. 1990. 8.

³⁷ Egyezmény az európai vadon élő növények, állatok és természetes élőhelyeik védelméről. Európa Tanács Információs és Dokumentációs Központja. Második Kiadás. Budapest. 1990. 9-10.

³⁸ Paulovics Anita: Állatvédelem az EU jogharmonizáció tükrében. Virtuóz Kiadó, Budapest, 2002. 190.

Az Egyezmény lehetőséget biztosít arra is, hogy bármely olyan, az Európa Tanács tagállama, mely nem részese az Egyezménynek, megfigyelőként képviseltethesse magát.”³⁹

A Világ Kulturális és Természeti Örökségének Védelméről szóló Egyezmény:

„Az UNESCO 1972-ben tartott párizsi közgyűlésén fogadta el a világ kulturális és természeti örökségének védelméről szóló nemzetközi egyezményt. Magyarország 1985- ben csatlakozott az egyezményhez és azt az 1985. évi 21. törvényerejű rendelettel hirdette ki.

„Az Egyezmény azon a felismerésen alapul, hogy a kulturális és természeti örökség bármely részének pusztulása vagy eltűnése súlyosan csorbítja a világ valamennyi nemzetének örökségét, illetve a kulturális és természeti örökség védelme nemzeti szinten nem egyszer elégtelen, mert azon ország gazdasági, tudományos erőforrásai, melynek területén a megmentendő vagyon található, gyakran nem elégségesek.”⁴⁰

„Az Egyezmény célja a nemzetközi összefüggésben különösen számottevő, épített és természetes, tájképi és természeti értékek nemzetközi védelme. Minden csatlakozó állam elismeri, hogy az örökség védelme, a következő nemzedékek számára való megőrzése elsősorban annak az államnak a kötelessége, amelynek fennhatósága alá tartozik az adott érték. Minden fél köteles gondoskodni az örökség védelme érdekében szükséges tevékenységek ellátásáról, a tudományos vizsgálatok elvégzéséről, a megfelelő jogi szabályozásról és a pénzügyi feltételek biztosításáról.

Az Egyezmény értelmében „természeti örökségnek” tekintjük:

-fizikai és biológiai alakulatokat, melyek esztétikai vagy tudományos szempontból kiemelkedő, egyetemes értékűek,

-a veszélyeztetett állat- és növényfajok lakó-, illetve termőhelyéül szolgáló területeket, melyek területe pontosan körül határolható.”⁴¹

³⁹<http://midra.uni-miskolc.hu/document/31511/27574.pdf>

⁴⁰ Paulovics Anita: Állatvédelem az EU jogharmonizáció tükrében. Virtuóz Kiadó, Budapest, 2002. 191-192.

⁴¹ Paulovics Anita: Állatvédelem az EU jogharmonizáció tükrében. Virtuóz Kiadó, Budapest, 2002. 192.

„Az államok kötelesek együttműködni, közreműködni más területeken található javak védelmében. Az UNESCO Világörökségi Bizottsága végzi a Világörökségi Jegyzék kezelését.

Az államok a Bizottsághoz küldik meg örökségeiket tartalmazó jegyzéküket, valamint mellékelten kérelmüket is, hogy a jegyzéken szereplő örökségüket, annak egy részét vegyék fel a nemzetközi jegyzékbe.

Magyarország érintett területei:

-Budapest Duna-parti látképe, a Budai Várnegyed, az Andrássy út és történelmi környezete,

-Hollókő ófalu és táji környezete,

-az Ezeréves Pannonhalmi Bencés Főapátság és közvetlen természeti környezete,

- a Hortobágyi Nemzeti Park,

-a pécsi ókeresztény sírkamrák,

- a tokaji történelmi borvidék kultúrája”⁴²

Ezek a szintek nem különülnek el élesen egymástól, hiszen a nemzetközi egyezmények államok általi belső jogba építése garantálja, hogy a nemzetközi elvek megjelenjenek nemzeti szinten is, valamint az Európai Unió is csatlakozott a nemzetközi egyezményekhez.”⁴³

⁴² <http://www.nimfea.hu/egyezmények/02.htm>

⁴³ <http://midra.uni-miskolc.hu/document/31511/27574.pdf>

Speciális esetek

De milyen szabályozások lépnek életbe egyes speciális esetekben az állatokra?

Például van-e védelmük egy háborúban?

„Vannak olyan speciális helyzetek, amikor felborulnak a már kialakult szabályok, és egészen új szabályrendszerek lépnek életbe. A nagy háborúk nem csak az emberi társadalmakat viselték meg, hanem az állatvilágot is, mivel számtalan állatfajt használtak a háborúban különböző célokra. E kitekintést azért tartom fontosnak, mert az állatvédelem egyik legperiferikusabb területe a háborúban felhasznált állatok védelmének kérdése.

A szükségszerű szenvedés, mint mentő körülmény az állatokkal való bánásmód kapcsán egy háborúban volt a leginkább alkalmazható.

Az állatok frontokon való bevetésének számos problémája volt, ezért az állatvédelmi előírások betartása egyáltalán nem volt szempont: először is az állatok hosszú utaztatás után érkeztek a frontra, aminek következményeként már az úton nagyon magas volt az elhullási arány.

Ott sem várták őket olyan körülmények, amelyek bármilyen állatvédelmi szempontnak megfeleltek volna: nem tudták kipihenni az út fáradalmait, lövegek becsapódásai között kellett dolgozniuk, az ellátmány is akadozott, és a szakképzett gondozók létszáma sem volt kielégítő. Rengeteg állat pusztult el éhhalálban, vagy járványban.

A Német Birodalomban például a háborút közvetlenül megelőzően 4,7 millió lovat számláltak, a háború végére ez a szám 3,3 millióra csökkent.

A háborúban felhasznált állatfajok köre igen széles: kutyák, öszvérek, galambok, lovak, de az ókori háborúzásokban gyakori volt az elefántok használata is.

A kutyák kapcsán megemlíteném, hogy a speciálisan képzett kutyák modern katonai célokra történő felhasználása először a 19. század közepén, a francia hadseregben történt.

A kutyákat főleg sebesültek felkutatására használták szimatuk miatt, nagyrésztük a Vöröskeresztnél teljesített szolgálatot, de akadtak kutyák, főleg a nagytestűek, akiket fegyverek húzására, vagy sebesültszállításra képezték ki.

A magyar hadseregben történő kutyák alkalmazásáról és kiképzéséről a Honvédelmi Minisztérium 3. számú osztálya döntött.

A lovakat főleg felderítésre, sebesültek szállítására, és teherhordásra használták.

Galambokat, mint hírvivő állatokat már az ókori Rómában Julius Caesar is használt a gallok elleni hódító hadjáratban.

Ők voltak a háborúban az információ szerzői, a kémek. Nem volt ritka, mikor már a modern technológia is bekapcsolódott a háborúba, hogy mini fényképezőgépeket szereltek a madarak szügyére, így légi felderítésre is fel tudták használni őket.”⁴⁴

Állatvédelem Magyarországon

Az állatvédelem jogi szabályozását tekintve Magyarországon inkább az 1900-as évek végén került sor érdemi szabályozásra. Az 1900-as évek előtti szabályozás nem az állatok jó közérzetének biztosításán alapult, hanem sokkal inkább természetvédelmi jellegű rendelkezések voltak jelen.

„Az állat és természetvédelemmel kapcsolatos rendelkezések szabályozás történetének kezdete hazánkban is a 18. századra nyúlik vissza.

Ekkor került sor a vadászat és madarászat szabályozására III. Károly 1729. évi dekrétumának 22. cikkelyében, mely rögzítette, hogy bármely nem-nemesnek és nem-honosítottnak Ulászló 5. dekrétumának XVIII. cikkelyében (azoknak a büntetése, akik a szökevény jobbágyokat befogadják, s nem akarják visszaadni) kijelölt büntetés terhe alatt, tiltva van az agarak és vizslák tartása. A törvénycikk a földesuraknak és nemeseknek tiltotta a Sinkorán nevű angol vadászkutyák tartását és az azokkal való vadászat űzését. E szabály indoka az volt, hogy a mezőkön a vetésekben a vadászattal okozott károkat jobban el lehessen kerülni. E dekrétum fajvédelmi hozadékkal is járt a tilalmi idők megállapításával.”⁴⁵

⁴⁴ http://epa.oszk.hu/02400/02445/00042/pdf/EPA02445_ias_2016_04_215-225.pdf

⁴⁵ Horváth Gergely: A környezetvédelem, a természetvédelem és az élőhelyvédelem viszonyrendszere a hazai jogi szabályozásban. Jogtudományi Közlöny, 2013. évi (68. évf.) 7-8. szám 355.

1875-ben Magyarország, Ausztria és Olaszország aláírta a hasznos madarak védelméről szóló egyezményt, amely állatvédelmi szempontból kiemelkedő jelentőséggel bírt.

Míg nemzetközi téren előrelépés figyelhető meg, addig a hazai állatvédelem – állatvédő egyesület hiányában nem mutatott fejlődést.

Az 1870-es évek végén és az 1880-as évek elején az állatvédelem eszméi hatósági intézkedésekben öltöttek testet. Ám kifejezetten állatvédelmi törvény még ekkor sem született.

A Csemegi-kódexhez kapcsolódóan az 1879. évi XL. törvénycikk, a kihágásokról szóló magyar büntető törvénykönyv (a továbbiakban: Kbt.) – a közrend és a közszemérem elleni kihágások között – rendelte büntetni az állatkínzást akként, hogy: „Aki nyilvánosan, botrányt okozó módon állatot kínozt, vagy durván bántalmaz, úgyszintén aki az állatkínzás ellen kiadott rendeletet vagy szabályrendeletet megszegi: nyolc napig terjedő elzárással és száz forintig terjedő pénzbüntetéssel büntetendő.”

A 19. században részletes szabályok születtek még többek között a vadászatról, az erdőgazdálkodásról, a vízjogról, a halászatról, valamint az állategészségügy rendezéséről.

A korábban hatályos jogszabályok közül még – a teljesség igénye nélkül – kiemelendők a következők:

- 1935. évi IV. törvény az erdőkről és a természetvédelemről,
- 1961. évi 18. törvényerejű rendelet a természetvédelemről,
- 1982. évi 4. törvényerejű rendelet a természetvédelemről.

Hazánkban az állatvédelem részletes jogi szabályozására az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvénnyel (a továbbiakban: Ávtv.) került sor.

E törvény megszületését több mint két évtizedes emberi, társadalmi összefogás előzte meg.

Civil szervezetek jelentősége

Az első komolyabb megmozdulás a Herman Ottó Országos Állat- és Természetvédő Egyesülethez fűződik.

Egy civil szervezet, amely 1987-ben készített el egy teljes állatvédelmi törvénytervezetet, amit megküldött a Környezetvédelmi és Vízgazdálkodási Minisztérium- nak. A minisztérium az állatvédelmi törvényjavaslat koncepcióját 1991-re alkotta meg.

A tervezetet 1992-ben az Országgyűlés Környezetvédelmi

Bizottsága megvitatta és el is fo- gadta, azonban – a nemzetközi szerződések előírásaival kiegészült – tervezet nem került az Országgyűlés elé.

A második komolyabb megmozdulás az 1990-es évek közepére tehető.

Az állatvédő szervezetek, a média, valamint a közvélemény egyaránt igényelték az állatvédelmi törvény megalkotását.

Ezen előzmények hatására született meg a jelenleg is hatályos, többször módosított állatvédelmi törvényünk.”⁴⁶

A HEROSZ előtt még az 1800-as években, megalapításra került a Pesti Állatvédő Egyesület, amely kezdetben aktív volt, azonban később a jelentősége lecsökkent.

A megalakult civil szervezetek nagy előre lépést jelentettek az állatvédelem fejlődésében, a dolgozatom végéhez közeledve láthatóvá válik, hogy az állatvédelmi eszme biztos lábakon állt ugyan úgy Magyarországon is mint Angliában.

ÁLLAT- ÉS TERMÉSZETVÉDŐ
EGYESÜLET
1882

⁴⁶ http://real.mtak.hu/140871/1/JamborA_Kedvteliesbol_tartott_allatok.pdf

A kedvtelésből tartott állatok jogi védelme a közigazgatásban – Jámbor Adrienn

„Herman Ottó állatvédelem iránti elhivatottságát bizonyítja az is, hogy 1883-ban egy kiadványt szerkesztett „Az állatok védelme” címmel.

„Az állatok joga” című fejezetben az állatok jogait a természet és a társadalom szempontjából vizsgálta, abból a célból, hogy később a társadalomra alkalmazhassa. „... azt a szolgálatot és azt a szerepet, melyet az állatok a természetben végeznek, másként kell tekinteni, mint az önzés szempontjából, és ha másképp tekintjük, világosan fogjuk látni azon jogosultságot, mely az alsóbbrendű szervezeteket, tehát az állatokat megilleti.”

A Herman Ottó által szerkesztett kiadványban Végh Arthur külön fejezetben mutatta be az állatvédelem helyzetét Angliában.

Az egyesület célja az volt, hogy a főváros területén megakadályozza az állatkínzásokat, és az állatok számára élhetőbb állapotokat teremtsen.

Ezen törekvések visszhangra is találtak, hiszen a főváros szabályrendeletben írta elő az élelmezésre szolgáló kisebb élő állatok kellő etetését, itatását, valamint azok szállítási módját is.

Az egyesület működése hamarosan kiterjedt az egész országra, egyre több vidéki állatvédő egyesülettel lépett szövetségre.

Az egyesület fő céljai a következőkben foglalhatók össze:

- a) állatvédelmi felügyelet és ellenőrzés
- b) állatmenedékházak működtetése és az odakerült állatok gondozása
- c) a hasznos madarak téli táplálása
- d) az állatvédelmi kihágásokra vonatkozó feljelentések közvetítéses elintézése
- e) egyes esetekben a beteg állatoknak ingyenes segélynyújtás⁴²

Az Országos Állatvédő Egyesület megbízásából K. Nagy Sándor királyi ítélőtáblai bírósági tanácsos, az Országos Állatvédő Egyesület elnöke 1898-ban megírta az „Állatvédők Törvénykönyve” című munkáját⁴⁷

⁴⁷ <https://jogtudo.uni-miskolc.hu/files/17418/Jogtudo2022iss1art5.pdf>
(AZ ÁLLATVÉDELMI JOG HAZAI TÖRTÉNETE A BRIT MODELL TÜKRÉBEN – Fazekas Fanni)

Összegzés

Az állatvédelmi törvény bevezetése előtt nem létezett olyan jogi keret, amely megakadályozta vagy legalábbis visszaszorította volna az állatokkal szembeni, a társadalom erkölcsi érzékét sértő kegyetlenkedéseket.

A hírekben mai napig gyakran láthatunk képeket, esetleg videókat a rosszul kezelt, rossz körülmények között tartott háziállatokról.

Ez sokakat felháborított és arra készítetett, hogy nagyobb figyelmet fordítsanak az állatjólétre, és véleményüknek hangot adjanak, így ezzel egyre gyakoribbá váltak az állatvédelmi mozgalmak, és egyre több alapítvány, egyesület jött létre.

Olyan törvényeket kellett alkotni a jogalkotóknak, amelyek ésszerű és hatékony módon biztosítják az állatfajok jólétét és sokféleségét.

Az évek során megalakult állatvédő szervezetek hihetetlenül sokszínűek, tevékenységük pedig egy igen széles skálát ölel fel. Legfőbb törekvésük, hogy megvédjék az állatokat a bántalmazástól és az elhanyagolástól, valamint a kihalással fenyegetett, veszélyeztetett fajok védelmére is fellépjenek. Mindkét cél elengedhetetlen az állati élet megőrzéséhez.

Dolgozatom végére érve láthatóvá vált számunkra, hogy az állatvédelmi jog az évszázadok alatt hatalmas fejlődésen ment keresztül. Elmondható általánosságban, hogy az állatvédelmi szabályozás sok rétvú és több jogágot is érint.

A fejlett társadalom hatására, a jogalkotó már érző lényként ismeri el az állatokat, ezért szabályoz úgy, hogy védelmük és tiszteletben tartásuk az emberi erkölcs része.

Az állatvédelem napjainkra egy társadalmilag elvárt tevékenység részévé nőtte ki magát, az álláspontom szerint pedig az állati jogok képviselte ugyan annyira fontos és jelentőségteljes, mint az emberi jogoké.

Irodalom jegyzék

- Paulovics Anita (2002). Állatvédelem az EU jogharmonizáció tükrében. Budapest, Virtuóz Kiadó.
- Paulovics Anita (2004). Állatvédelem a nemzetközi szabályozás tükrében. Magyar Jog 51 (2), 82–92.
- Embersics Judit (2016). Az állatvédelem kialakulása és történeti áttekintése. Iustum Aequum Salutare 12 (4), 215–225.
- Károly Judit Az állatkínzás szabályozásának fejlődése Magyarországon
Szeged 2006
(https://acta.bibl.u-szeged.hu/7299/1/juridpol_068_fasc_013_001-025.pdf)
- Jámbor Adrienn A kedvtelésből tartott állatok jogi védelme a közigazgatásban
(http://real.mtak.hu/140871/1/JamborA_Kedvtelesbol_tartott_allatok.pdf)
- Zoltán Ödön: Az állatvilág jogi védelme. Magyar Jog, 1986/2. 108. I
- Az állatvédelem alapkérdései - Jámbor Adrienn – Tóbiás Mirjam 2021
(https://jogtudo.uni-miskolc.hu/files/14415/3_JamborMJ2021iss1art3.pdf)
- Zoltán Ödön: Az állatvédelem jogi rendje. KJK-Kerszöv, Budapest, 2000. 29.
- http://epa.oszk.hu/02400/02445/00042/pdf/EPA02445_ias_2016_04_215-225.pdf
- (AZ ÁLLATVÉDELMI JOG HAZAI TÖRTÉNETE A BRIT MODELL
TÜKRÉBEN – Miskolci Jogtudó – Fazekas Fanni)
- (<https://jogtudo.uni-miskolc.hu/files/17418/Jogtudo2022iss1art5.pdf>)

- Széchy Ágnes: Az állatvédelem kezdetei. Fauna Híradó, 1995. Nyár.
- gyöngyösi i. m. 6.
- Jane goodall – Marc bEkoff: Az utolsó pillanat. Az élővilág megóvásának tíz parancsolata. Budapest, Gabó Kiadó, 2002. Idézi: cZErny Róbert: Az állatvédelem tízéves törvénye és tízparancsolata (1998–2008). Budapest, Rejtjel, 2009. 168.
- Paulovics Anita: Állatvédelem az EU jogharmonizáció tükrében. Virtuóz Kiadó, Budapest, 2002. 180.
- <http://midra.uni-miskolc.hu/document/31511/27574.pdf>
- Paulovics Anita: Állatvédelem az EU jogharmonizáció tükrében. Virtuóz Kiadó, Budapest, 2002. 170.
- A Biológiai Sokfélésegi Egyezmény kihirdetéséről szóló 1995. évi LXXXI. törvény 3 cikkely Alapelv
- A Bonnban, az 1979. évi június hó 23. napján kelt, a vándorló vadon élő állatfajok védelméről szóló egyezmény kihirdetéséről szóló 1986. évi 6. törvényerejű rendelet
- Paulovics Anita: Állatvédelem az EU jogharmonizáció tükrében. Virtuóz Kiadó, Budapest, 2002. 185.
- <http://www.nimfea.hu/aktualis/120202.htm>
- Egyezmény az európai vadon élő növények, állatok és természetes élőhelyeik védelméről. Európa Tanács Információs és Dokumentációs Központja. Második Kiadás. Budapest. 1990.
- http://epa.oszk.hu/02400/02445/00042/pdf/EPA02445_ias_2016_04_215-225.pdf

- Horváth Gergely: A környezetvédelem, a természetvédelem és az élőhelyvédelem viszonyrendszere a hazai jogi szabályozásban. Jogtudományi Közlöny, 2013. évi (68. évf.) 7-8. szám 355.
- AZ ÁLLATVÉDELMI JOG HAZAI TÖRTÉNETE A BRIT MODELL TÜKRÉBEN
 - Fazekas Fanni (<https://jogtudo.uni-miskolc.hu/files/17418/Jogtudo2022iss1art5.pdf>)
- Google képek

Jogszabály jegyzék

- 1935. évi IV. törvény az erdőkről és a természetvédelemről
- 1961. évi 18. törvényerejű rendelet a természetvédelemről
- 1982. évi 4. törvényerejű rendelet a természetvédelemről
- Hazánkban az állatvédelem részletes jogi szabályozására az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvénnyel (a továbbiakban: Ávtv.) került sor.
- <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99800028.tv>